

Kommunal- og moderniseringsdepartementet  
Postboks 8129 Dep.  
0032 OSLO  
(sendt elektronisk til postmottak@kmd.dep.no)

Sak 14/3186

Kontaktperson:  
Øystein Hoel  
+47 415 58 458

Dato og referanse:  
23. oktober 2014

**Posten Norge AS**  
Postboks 1500  
NO-0001 Oslo

Besøksadresse:  
Biskop Gunnerus gate 14A  
Kundeservice: 04004  
www.posten.no

### ***Forslag til endringer i valgloven og valgforskriften – høringsvar fra Posten Norge AS***

Det vises til høringsbrev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) av 3. juli 2014 (Deres referanse 14/3186-9) med tilhørende høringsnotat vedrørende ovennevnte sak. Posten Norge AS (Posten) vil med dette gi synspunkter på evalueringen av stortingsvalget i 2013 og forslaget til endringer i valgloven og -forskriften.

#### **Oppsummering**

De fleste kommuner benytter prioritert brevpost (A-post) til å fremsende forhåndsstemmer, også den siste dagen det er mulig å avgi forhåndsstemme før et valg. En mindre andel av senderinger sendt som A-post vil bruke flere virkedager i postgangen, og med dagens knappe tidsfrister er det i praksis ikke rom for avvik, verken hos avsenderkommune, Posten eller mottakerkommune. Konsekvensen er at et antall forhåndsstemmer ikke kommer frem til valgstyret innen fristen og dermed må forkastes. Posten vil derfor sterkt anbefale at tidsvinduet mellom siste frist for forhåndsstemming og fristen for godkjenning av slike stemmer utvides med minst én dag og helst 2-3 dager.

For det tilfellet at departementet allikevel skulle beslutte ikke å utvide tidsvinduet mellom siste frist for forhåndsstemming og fristen for godkjenning av slike stemmer, vil vi anbefale at departementet i valgforskriften tydeliggjør kravet til hvordan forhåndsstemmer skal sendes, for eksempel ved at et produkt med raskere fremsending enn A-post skal benyttes de siste dagene av forhåndsstemmeperioden. Posten støtter departementets forslag om å forskriftsfeste krav om at egen forsendelseskonvolutt skal benyttes av kommunene. Videre oppfordrer vi departementet til å utvide gjeldende krav i forskriften om at forhåndsstemmer skal sendes videre til velgerens hjemkommune hver dag den siste uken av forhåndsstemmeperioden, til å gjelde de to siste ukene før valget, samt å sikre at alle kommuner følger opp kravet om daglig fremsending.

Fra Postens side imøteser vi dialog med departementet så snart som mulig for å avklare overordnede rammer og føringer for kommende valg, og før kommunene forventes å ta initiativ til samarbeid med Posten lokalt. Posten er for øvrig positiv til digital distribusjon av valgkort og anbefaler at departementet tar i bruk fellesløsningen for sikker digital post til dette formålet.

#### **For sent innkomne forhåndsstemmer**

Det er først og fremst problemstillingen rundt for sent innkomne forhåndsstemmer som berører Posten. I henhold til gjeldende valglov kan det avholdes forhåndsstemming frem til siste fredag før valgdagen. Velgerne kan forhåndsstemme i alle landets kommuner. Forhåndsstemmer som skal kunne godkjennes og telle med i valget, må være kommet inn til valgstyret (i velgerens hjemkommune) senest kl. 21 på valgdagen. Stemmesedler som mottas etter denne fristen, skal forkastes.

Evalueringen viser at 1.653 forhåndsstemmer kom for sent frem ved valget i 2013 og dermed ble forkastet. 391 av disse stemmene var avgitt utenriks. Tallene er basert på svar fra 376 av landets kommuner. Det ble satt ny rekord i antall forhåndsstemmer i 2013, og vi anser det nærliggende å anta at omfanget av forhåndsstemmer er en viktig årsak til at antallet forkastede stemmer også økte, siden andelen er på samme nivå som for valget i 2011, jf. kapittel 5.5 i høringsnotatet. Posten merker seg at årsakssammenhengen synes å være sammensatt, bl.a. feilsending, forveksling av kommuner, at stemmemottaker sender stemmene for sent fra seg, mangelfull adressering og/eller forsinkelser i postgangen, jf. kapittel 15.2 i notatet.

#### Fremsendingstider

De fleste kommuner benytter prioritert brevpost (A-post) til å fremsende forhåndsstemmer, også den siste dagen det er mulig å avgi forhåndsstemme før et valg. I henhold til Postens konsesjon, punkt 3.8.3, skal minst 85 % av innenlandsk prioritert brevpost være fremme innen dagen etter innlevering (D+1), mens minst 97 % skal være fremme innen D+3. Resultatene for 3. kvartal 2013, da valget ble gjennomført, ble på henholdsvis 86,7 % (D+1) og 99,5 % (D+3). Dette innebærer at en viss andel av sendingene vil bruke flere virkedager i postgangen når A-post benyttes. Det er da også bakgrunnen for at vi overfor kommunene har anbefalt å benytte “Bedriftspakke Ekspress – Over natten”, som er en tjeneste med tidsgaranti og som gir mulighet for sporing. Tjenesten er tilgjengelig over hele landet og innebærer at pakken er fremme hos mottaker innen kl. 09 dagen etter at pakken er sendt, mandag – fredag. For mindre steder skjer utlevering vanligvis innen kl. 16.<sup>1</sup>

I brev til KMD datert 23. september 2013 har vi oppsummert erfaringene med stortingsvalget sett fra Postens ståsted. På tross av grundige forberedelser, blant annet med etablering av egen beredskapsgruppe og utsending av brev med orientering til samtlige kommuner samt ekstraordinære tiltak dagene forut for valgdagen for å få frem sendingene, var det flere steder utfordringer med å få frem forhåndsstemmene innen fristen. Årsaksforholdene er som nevnt sammensatte.

#### Tiltak som kan redusere antall for sent innkomne forhåndsstemmer

I høringsnotatets kapittel 15.4 drøfter departementet ulike tiltak som kan redusere antall for sent innkomne forhåndsstemmer, herunder:

- a. fremskynde lovfestet frist for å kunne avlegge forhåndsstemmer,
- b. utsette lovfestet frist for godkjenning av slike stemmer, for eksempel til tirsdag kl. 16, noe som ville gi en ekstra arbeidsdag for kommunene og Posten, og
- c. forskriftsfeste rutiner for forsendelse

Dagens frister for avslutning av forhåndsstemmegivning innenriks er fredag før valgdagen, jf. valgloven § 8-1 (2). Det avgis et stort antall forhåndsstemmer den siste åpningsdagen. Departementet foreslår ikke å endre fristen for avleggelse av forhåndsstemmer, men åpner for en forlengelse av fristen for mottak av forhåndsstemmer, jf. side 61 i høringsnotatet. Selv om Posten ikke med sikkerhet kan peke på hovedårsaken til for sent innkomne forhåndsstemmer, mener vi at en utvidelse av tidsvinduet er viktig for å gi Posten nødvendig tid til å få frem sendingene samt ta høyde for feil eller avvik som kan forekomme – det være seg fra kommunenes eller Postens side. *Vi vil derfor sterkt anbefale at tidsvinduet mellom siste frist for forhåndsstemming og fristen for godkjenning av slike stemmer utvides med minst én dag og helst 2-3 dager.* For Posten er det mindre viktig om dette skjer ved at fristen for å kunne avlegge forhåndsstemmer fremskyndes, ved en forlengelse av fristen for mottak før slike stemmer må forkastes, eller ved en kombinasjon av disse. Med dagens knappe tidsfrister er det i praksis ikke rom for avvik, verken hos avsenderkommune, Posten eller mottakerkommune. I tillegg kommer at over-natt andelen på i overkant av 85 % som beskrevet over, innebærer at noen stemmer ikke vil rekke frem når ordinær A-post benyttes.

---

<sup>1</sup> Nærmere beskrivelse av “Bedriftspakke Ekspress – Over natten”, herunder vilkår for tjenesten, er tilgjengelig på følgende link: <http://www.bring.no/hele-bring/produkter-og-tjenester/artikler/bedriftspakke-ekspress-over-natten>

Når det gjelder forhåndsstemmer avgitt i utlandet, har Posten liten eller ingen påvirkning på fremsendingstiden.

Posten merker seg at departementet i kapittel 15.5 i notatet viser til planene om å avvikle distribusjon av post på lørdager, noe som er et høyst relevant moment i denne sammenheng fordi det vil innebære at én produksjonsdag for fremsending av forhåndsstemmer vil bortfalle. Når avviklingen av postomdeling på lørdager blir en realitet, bør følgelig fristene knyttet til forhåndsstemmer endres. Posten anbefaler at dette momentet tillegges vekt slik at det tas høyde for ytterligere én dag til fremsending når postomdeling på lørdager avvikles, i tillegg til den generelle utvidelsen av tidsvinduet som anbefalt ovenfor.

Dersom utfallet av høringen skulle bli at departementet ikke foreslår noen form for utvidelse av tidsvinduet, understreker Posten at utfordringene med for sent innkomne forhåndsstemmer vil bestå, dog med mulige positive effekter av andre tiltak, se nedenfor.

Når det gjelder å forskriftsfeste rutiner for forsendelse, jf. punkt c. ovenfor, foreslår departementet konkret at egen forsendelseskonvolutt skal benyttes av kommunene. På den måten vil man for eksempel kunne unngå at enkelte kommuner benytter vinduskonvolutter hvor det i vinduet fremkommer mye annen informasjon enn mottakerkommunens adresse, typisk at valgkortet gjenbrukes som adresselapp. Posten mener tiltaket vil ha en positiv effekt og støtter forslaget.

Videre uttales det mot slutten av kapittel 15.4.3 i høringsnotatet at forskriftsbestemmelsen om oversendelse kan utvides. I henhold til gjeldende valgforskrift § 27, punkt 8 og 9, skal forhåndsstemmer sendes videre til velgerens hjemkommune hver dag den siste uken av forhåndsstemmeperioden, og forhåndsstemmene skal sendes som A-post eller på raskere måte. Departementet vil vurdere å forskriftsfeste krav om at forhåndsstemmer skal sendes hver dag de to siste ukene før valget. En slik utvidet bestemmelse om oversendelse vil føre til at flere feilsendinger kan komme frem innen fristen. Posten anbefaler derfor at også dette tiltaket legges inn som et krav når valgforskriften nå endres. Samtidig anslår vi at effekten vil være minst like stor om det er mulig å sikre at alle kommuner følger opp gjeldende krav om daglig fremsending av forhåndsstemmer den siste uka før valget.

Et tiltak som imidlertid ikke drøftes i særlig grad, men som vil kunne ha en positiv effekt de siste dagene av forhåndsstemmeperioden, er å kreve at kommunene benytter seg av tjenester som gir raskere fremsending enn A-post. Her uttaler departementet på side 61 og 62 i notatet at det enkelte valgstyre vil oppfordres til å ta en selvstendig vurdering av forsendelse av forhåndsstemmer til andre kommuner på slutten av forhåndsstemmeperioden, at valgstyret i noen tilfeller bør vurdere bruk av ekspresspost eller bud, men at departementet ikke vil fastsette krav til slik bruk. Når det vurderes å forskriftsfeste en utvidelse fra én til to uker for daglig fremsending av forhåndsstemmer, mener Posten det er naturlig også å vurdere et tydeligere forskriftskrav om *hvordan* stemmene skal sendes, dvs. som ordinær A-post *eller* på raskere måte, spesielt mot slutten av forhåndsstemmeperioden. Som nevnt tilbyr Posten tjenesten "Bedriftspakke Ekspress – Over natten" som har tidsgaranti over hele landet. Slike pakker registreres ved innlevering, noe som gjør sendingene sporbare. Produktet har samme innleveringsfrister og postgang som A-post, men utlevering skjer på dør tidligere på dagen og en høyere andel av sendingene er fremme over natt. Dersom kommunene påser at forhåndsstemmer som er avgitt siste fredagen før valgdagen, blir innlevert på Post i Butikk eller postkontor før lokal innleveringsfrist og benytter tjenesten Bedriftspakke Ekspress, vil stemmesedlene komme frem påfølgende mandag (valgdagen), om ikke helt spesielle forhold skulle inntreffe. Det forhold at pakkene er sporbare vil også bidra til at eventuelle feilsendinger raskt kan rettes opp.

For det tilfellet at departementet allikevel skulle beslutte ikke å utvide tidsvinduet mellom siste frist for forhåndsstemming og fristen for godkjenning av slike stemmer, vil vi anbefale at departementet i valgforskriften tydeliggjør kravet til hvordan forhåndsstemmer skal sendes, jf. valgforskriften § 27, punkt 8 og 9, for eksempel ved at et produkt med raskere

fremsending enn A-post skal benyttes de siste dagene av forhåndsstemmeperioden, jf. Bedriftspakke Ekspres som mulig alternativ.

### **Effektivisere produksjon og utsendelse av valgkort**

I høringsnotatet uttales det på side 55 at tiden er moden for at departementet overtar ansvaret for produksjon og utsendelse av valgkort, noe som blant annet vil være kostnadsbesparende for kommunene, innebære en forenkling og sikre at alle velgere får samme minimumsinformasjon. For Posten fremstår dette som en fornuftig ansvarsfordeling.

Videre fremkommer det på side 56 i notatet at departementet vil vurdere om velgernes postadresser kan brukes på valgkortet, i stedet for bostedsadresser. I telefonsamtale med saksbehandler i KMD 12. september har vi fått opplyst at det her siktes til Folkeregisterets postadresser. På generelt grunnlag vil Posten påpeke at bruk av postadresser kan være å foretrekke fremfor bostedsadresse siden det kan bidra til å sikre korrekt utlevering av valgkort og redusere omfanget av retur på grunn av feil adresse.

### **Bruk av sikker digital post**

Departementet vil også vurdere muligheten for at velgerne kan få valgkortene elektronisk i tillegg til på papir, eventuelt om det er tilstrekkelig at velgere som er registrert i digitalt kontaktregister, får valgkortet digitalt. Posten er positiv til digital distribusjon av valgkort og vil knytte noen kommentarer til dette nedenfor.

Våren 2014 ble det gjennomført en anskaffelse<sup>2</sup> av løsning for sikker digital post i regi av Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi). Med sikker digital post vil velgerne få sin egen personlige digitale postkasse hvor de kan motta post digitalt fra forvaltningen. Sikker digital post er integrert med digitalt kontaktregister som inneholder velgernes digitale postadresser og er således godt egnet for distribusjon av valgkort digitalt til velgere som er registrert i digitalt kontaktregister. Ved utsendelse av valgkort digitalt kan KMD gjøre oppslag i digitalt kontaktregister basert på personnummer og få returnert en digital adresse dersom velgeren har opprettet en digital postkasse. Gjennom oppslag basert på personnummer og adressering til en digital adresse, vil leveranse kvaliteten være ivaretatt.

Velgere som har en digital postkasse, eksempelvis Digipost, tilknyttet sikker digital post, har tilgang på sin digitale post gjennom applikasjoner og på web. Valgkortet vil således være tilgjengelig for velgeren der velgeren selv ønsker, for eksempel på mobiltelefonen eller datamaskinen. Valgkortet kan tas med digitalt til valglokalet.

På denne bakgrunn anbefaler Posten at departementet tar i bruk fellesløsningen for sikker digital post som er anskaffet av Difi, slik at valgkortene kan sendes elektronisk til alle som ikke har reservert seg og som er registrert med en digital postkasse i kontaktregisteret, eventuelt i tillegg til fysisk post. Øvrige velgere vil fortsatt få valgkortet tilsendt i den vanlige postgangen, som i dag.

### **Informasjon og veiledning**

Departementet vil i sin informasjon og opplæring oppfordre kommunene til å inngå lokalt samarbeid med Posten, jf. kapittel 15.4.4 i høringsnotatet. Posten stiller seg positivt til et slikt samarbeid. Departementet legger videre opp til å avholde eget møte med Posten før neste valg. Fra Postens side imøteser vi en slik dialog som er i tråd med ett av flere tiltak som Posten har omtalt i det nevnte brevet til KMD datert 23. september i fjor. Dialogen bør imidlertid initieres så raskt som mulig siden det nå er mindre enn ett år til kommende valg. Vi ser det som hensiktsmessig at overordnede rammer og føringer avklares med departementet før kommunene forventes å ta initiativ til samarbeid med Posten lokalt. Vi stiller oss således til rådighet for å sikre god kommunikasjon og samarbeid med departementet.

---

<sup>2</sup> <http://www.difi.no/digital-forvaltning/felles-it-losninger-fra-difi/sikker-post>

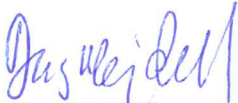
### Videre utvikling

Drøftelsen ovenfor baserer seg på dagens situasjon og utfordringer, spesielt når det gjelder fysisk fremsending av forhåndsstemmer som A-post. Digitaliseringen av samfunnet, herunder innen offentlig sektor, vil imidlertid ha konsekvenser for håndteringen av forhåndsstemmer på lengre sikt. I tillegg til at myndighetene kan velge å ta i bruk digitale løsninger for forhåndsstemming, vil også Postens tjenester over tid tilpasses brukernes behov i et stadig mer digitalisert samfunn. På sikt kan det eksempelvis være aktuelt å slå sammen dagens to brevprodukter (A- og B-post) til én adressert brevstrøm med to dagers fremsendingstid (D+2).

Med en slik utvikling vil frister for å avlegge og godkjenne forhåndsstemmer, rutiner for forsendelse (egen konvolutt, daglig fremsending etc.) samt andre tiltak måtte vurderes på nytt.

Om ønskelig bidrar Posten gjerne med ytterligere innspill i det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen  
Posten Norge AS



Dag Mejdell  
Konsernsjef